

изводње мора имати температуру испод $30\text{ }^{\circ}\text{C}$, а у складу са температуром не смеје бити испод $15\text{ }^{\circ}\text{C}$;

2) да је у складу са релативном влажношћу ваздуха $60-65\%$;

3) да је складиште термички изоловано како би температура била уједначена у цијелом простору;

4) да је шећер кондициониран при његовом складиштењу у врећама од непропустљивог материјала.

За дугорочно складиштење шећера треба осигурати мјерење температуре и влажности ваздуха у атмосфери око складишта ради оцијене када се складиште смеје отварасти.

Члан 9.

Приликом транспорта шећера морају се осигурати следећи услови:

1) да је релативна влажност ваздуха испод 70% ;

2) да температура шећера није нижа од температуре ваздуха.

Члан 10.

Даном ступања на снагу овог правилника престају да важе одредбе чл. 38. до 44. Правилника о квалитету масти и уља биљног поријекла, маргарина, мајонеза, шећера и осталих сахара и меда („Службени лист СФРЈ”, бр. 13/78).

Члан 11.

Овај правилник ступа на снагу након истека три мјесеца од дана објављивања у „Службеном листу СФРЈ”.

Бр. 15/01-149/130
29. августа 1991. године
Београд

Директор
Савезног завода за
стандардизацију
Верољуб Танасковић, с. р.

78:

На основу члана 33. Закона о мјерним јединицама и мјерилима („Службени лист СФРЈ”, бр. 9/84, 59/86, 20/89, 9/90 и 53/91), директор Савезног завода за мјере и драгоцене метале прописује

ПРАВИЛНИК

О МЕТРОЛОШКИМ УСЛОВИМА ЗА ПРОТОЧНА МЈЕРИЛА ЗАПРЕМИНЕ ТЕЧНОСТИ С ПОСРЕДНИМ НАЧИНОМ МЈЕРЕЊА

I. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим правилником прописују се метролошки услови које морају испуњавати проточна мјерила запремине течности са посредним начином мјерења запремине (у наставку текста: проточно мјерило).

Метролошки услови из става 1. овог члана означавају се скраћено ознаком MUS-Z-16-11.

Члан 2.

Под проточним мјерилом, у смислу овог правилника, подразумијева се мјерни уређај којим се мјери запремина разних врста течности, укључујући течни гас и криогене течности.

Зависно од физичког принципа мјерења, запремина протекле течности одређује се мјерењем одговарајуће, друге физичке величине, а до вриједности запремине протекле течности долази се рачунским путем.

Члан 3.

Одредбе овог правилника односе се на следеће врсте проточних мјерила:

- 1) турбинско;
- 2) магнетно-индуктивно;
- 3) ултразвучно;

4) вибрационо-инерцијско (за мјерење протекле масе течности);

5) вртложно.

Члан 4.

Наведени изрази, у смислу овог правилника, имају следећа значења:

1) називни (радни) опсег протока је опсег промјене од најмањег протока, Q_{\min} , до највећег протока, Q_{\max} . Грешка мјерења запремине G , у називном опсегу протока, не премашује границу дозвољене грешке, G_d ;

2) мјерена тачност је тачност која се може мјерити проточним мјерилом;

3) називни пречник (ND) проточног мјерила је називна вриједност унутрашњег пречника дијела проточног мјерила (мјерног претварача) који се прикључује на мјерну линију;

4) најмања запремина V_{\min} (најмања испорука) јесте најмања вриједност запремине течности, која се проточним мјерилом може измјерити, са грешком не већом од G_d ;

5) радни услови су дозвољени опсези промјена утицајних величина;

6) задати радни услови су задате вриједности утицајних величина, у оквиру радних услова (p , t , v , и др.), зависно од услова мјерења, мјерне течности и мјерног мјеста;

7) референтни услови су референтне вриједности утицајних величина, са дозвољеним интервалима промјене. Референтни услови су неопходни ради компарације резултата мјерења;

8) показни уређај је дио проточног мјерила који исказује резултате мјерења;

9) температурни компензатор је уређај који мјерећи температуру течности аутоматски своди запремину измјерену при постојећим условима мјерења (брuto-запремину) на запремину течности која одговара референтној температури (нето-запремину);

10) предодрживач запремине или новчаног износа је уређај који омогућава аутоматско одмјеравање унапријед изабране запремине или одговарајуће запремине на основу унапријед изабраног новчаног износа.

Члан 5.

Класе тачности проточног мјерила су 0,5 и 1. Проточним мјерилом класе тачности 1 мјери се запремина:

- 1) хладне воде (до $+30\text{ }^{\circ}\text{C}$);
- 2) криогених течности.

Проточним мјерилом класе тачности 0,5 мјери се запремина осталих врста течности.

II. МЕТРОЛОШКА СВОЈСТВА

Члан 6.

Радни опсег температуре мјерене течности, као и температуре околине износа од $-10\text{ }^{\circ}\text{C}$ до $+50\text{ }^{\circ}\text{C}$ за течности које нису вода, односно од $0\text{ }^{\circ}\text{C}$ до $+50\text{ }^{\circ}\text{C}$ за воду.

Члан 7.

Максимални радни притисак мјерене течности не може бити мањи од 6 бар, а минимални радни притисак мора бити већи од притиска при ком се јавља кавитација.

Члан 8.

Радни опсег протока мјерене течности, Q_{\max} : Q_{\min} , мора бити већи или једнак 10 за све течности чија кинематичка вискозност није већа од $5\text{ mm}^2/\text{s}$.

За течност чија је кинематичка вискозност већа од $5\text{ mm}^2/\text{s}$, за течни гас и за криогене течности, као и за проточно мјерило чији је називни пречник мјерног претварача мањи од $ND = 50\text{ mm}$, радни опсег протока мјерене течности мора бити већи или једнак 5.

Члан 9.

Радни опсег кинематичке вискозности течности за

проточно мјерило којим се мјери запремина течности које нису вода износи од $0,5 \text{ mm}^2/\text{s}$ до $5 \text{ mm}^2/\text{s}$.

Опсег промјене кинематичке вискозности при задатим радним условима, v_{21} износи $0,5 v_2 - 1,5 v_2$.

Опсег промјене кинематичке вискозности при задатим радним условима, v_{21} за проточно мјерило из члана 8. став 2. овог правилника износи $0,65 v_2 - 1,30 v_2$.

Члан 10.

При испитивању типа, при првом и периодичним прегледима проточног мјерила, промјене утицајних величина у односу на задате радне услове (p_{21} , t_{21} , v_{21}) ограничавају се тако да промјена Рејнолдсовог броја не буде мања од

$$30 \left(\frac{Re_{max}}{Re_{min}} > 30 \right).$$

За течности чија је кинематичка вискозност већа од $5 \text{ mm}^2/\text{s}$, за течни гас и кригене течности, као и за проточно мјерило чији је називни пречник мјерног претварача мањи од $ND=50 \text{ mm}$, промјена Рејнолдсовог броја мора бити $\left(\frac{Re_{max}}{Re_{min}} > 10 \right)$.

Члан 11.

Референтни услови за проточно мјерило су:

1) температура радне течности и околине t_r (осим за проточно мјерило за кригене течности):

- за нафту и нафтне производе $+15 \text{ }^\circ\text{C} \pm 2 \text{ }^\circ\text{C}$;

- за остале течности $+20 \text{ }^\circ\text{C} \pm 2 \text{ }^\circ\text{C}$;

2) релативна влажност ваздуха $50\% \pm 15\%$;

3) наизмјенично напајање:

- напон, V_m $220 \text{ V} \pm 10\%$;

- учестаност, F_m $50 \text{ Hz} \pm 2\%$.

Члан 12.

Граница дозвољене грешке проточног мјерила класе $0,5 G_{dp}$ при периодичном прегледу износи:

1) $\pm 0,5\%$ стварне запремине, за сваку запремину течности већу или једнаку двострукој вриједности најмање запремине ($2 V_{min}$);

2) $\pm 1\%$ најмање запремине (V_{min}), за стварну запремину у опсегу од V_{min} до $2 V_{min}$.

Члан 13.

Граница дозвољене грешке проточног мјерила класе $1, G_{dp}$ при периодичном прегледу износи:

1) $\pm 1\%$ стварне запремине, за сваку запремину течности већу или једнаку двострукој вриједности најмање запремине ($2 V_{min}$);

2) $\pm 2\%$ најмање запремине (V_{min}), за стварну запремину у опсегу од V_{min} до $2 V_{min}$.

Члан 14.

Граница дозвољене грешке проточног мјерила класе $0,5, G_{dp}$ при периодичном прегледу двоструко је већа од вриједности прописане чланом 12. овог правилника ако радни опсег протока задржава однос 10 при мјерењу запремине:

1) течног гаса;

2) течности кинематичке вискозности преко $5 \text{ mm}^2/\text{s}$;

3) течности чија је температура нижа од $-10 \text{ }^\circ\text{C}$ или виша од $+50 \text{ }^\circ\text{C}$.

Члан 15.

Граница дозвољене грешке проточног мјерила при испитивању типа и при првом прегледу износи:

1) $\pm 0,3\%$ стварне запремине, за проточно мјерило класе $0,5$;

2) $\pm 0,6\%$ стварне запремине, за проточно мјерило класе 1 ;

3) $\pm 0,6\%$ стварне запремине, за проточно мјерило класе $0,5$ из члана 14. овог правилника.

Члан 16.

Граница дозвољене грешке проточног мјерила при испитивању типа, последије најмање 200 сати непрекидног

рада на највећем протоку, Q_{max} повећава се за $\pm 0,1\%$, односно $\pm 0,2\%$ стварне запремине у односу на вриједности утврђене у члану 15. овог правилника.

Члан 17.

Граница дозвољене грешке температурног компензатора, у опсегу температуре $t_r \pm 5 \text{ }^\circ\text{C}$, износи:

1) $\pm 0,1\%$ стварне запремине, за течности;

2) $\pm 0,2\%$ стварне запремине, за течне гасове.

На осталим температурама из радног опсега, граница дозвољене грешке температурног компензатора је двоструко већа од вриједности из става 1. овог члана.

Члан 18.

Граница дозвољене грешке при испитивању типа температурног компензатора двоструко је мања од вриједности утврђених у члану 17. овог правилника.

Члан 19.

Граница дозвољене грешке температурног компензатора, коме је, у оквиру испитивања типа, у току најмање 300 сати хиљаду пута извршена промјена температуре радне течности, од најниже до највише, тако да се свака вриједност температуре задржи најмање 10 минута, једнака је вриједности утврђеној у члану 17. овог правилника.

Члан 20.

Граница дозвољене грешке рачунског уређаја с показним уређајем износи $\pm 0,1\%$ измјерене вриједности ± 1 цифра најнижег цифарског мјеста показног уређаја (инкремент запремине проточног мјерила).

Члан 21.

Ако је рачунски уређај са показним уређајем засебна целина, његова граница дозвољене грешке не може бити већа од $\pm 0,5\%$ најмање запремине (V_{min}).

Члан 22.

Ако проточно мјерило има предодређивач запремине, одступање запремине на показном уређају од изабране вриједности на предодређивачу, на крају мјерења, не смије бити веће од половине апсолутног износа границе дозвољене грешке, G_{dp} за најмању запремину (V_{min}).

Члан 23.

Вриједност најмање запремине мјерења (V_{min}) изражава се у облику $1 \cdot 10^n$, $2 \cdot 10^n$ или $5 \cdot 10^n$ јединице запремине, гдје је n - шифра броја.

III. СВОЈСТВА КОНСТРУКЦИЈЕ

Члан 24.

Проточно мјерило састоји се од:

1) мјерног претварача (сензор с уређајем за детекцију и пренос електричног сигнала рачунском уређају);

2) рачунског (електронског) уређаја с показним уређајем.

Проточно мјерило може бити у компактној форми или у раздвојеној форми када су мјерни претварач и рачунски уређај са показним уређајем двије засебне физичке јединице.

Члан 25.

Проточном мјерило могу се додати помоћни уређаји, као што су:

1) предодређивач запремине или новчаног износа;

2) штампач за формирање трајног записа измјерене запремине и новчаног износа;

3) локални рачунар и др.

Члан 26.

Мјерни претварач из члана 24. овог правилника изра-

ђује се од материјала који издржава све радне услове прописане овим правилником, односно од материјала који одговара карактеристикама мјерене течности.

Члан 27.

Показни уређај из члана 24. овог правилника мора имати елемент који по завршетку мјерења омогућује враћање показивања на нулу. Враћање може бити аутоматско или ручно.

Члан 28.

Проточно мјерило мора имати јединицу за подешавање тачности мјерења, која омогућава промјену односа измјерене (и показане) запремине и стварне запремине мјерене течности.

Члан 29.

Проточно мјерило мора имати показни уређај - тотализатор, који региструје укупну запремину течности протеклу кроз мјерило.

Показивање тотализатора не може се поништавати, тј. враћати на нулу.

Број цифарских мјеста на тотализатору мора бити довољан за показивање протекле запремине, у току најмање 1000 сати рада проточног мјерила на највећем протоку, Q_{\max} .

Члан 30.

Ако до нетачног мјерења дође услед отказивања једног или више елемената или склопова проточног мјерила који директно утичу на резултат мјерења, проточно мјерило опремљено дигиталним рачунаром мора регистровати грешку и извршено мјерење означити нетачним.

Члан 31.

Проточно мјерило које има уграђен температурни компензатор мора имати могућност показивања бруто и нето-запремине.

Члан 32.

Ако проточно мјерило има уређај за штампање вредности измјерене запремине и новчаног износа, уз вредност запремине морају бити уписани јединица мјере, мјесто и датум мјерења и врста течности.

Члан 33.

Конструкцијом проточног мјерила морају бити предвиђена мјеста за утискивање жига.

Спојези проточног мјерила, чијим се растављањем може утицати на метролошка својства мјерила, морају бити жигосани.

Члан 34.

Проточно мјерило мора бити конструисано тако да задржава метролошка својства прописана овим правилником,

ком, најкраће у времену између два периодична прегледа, са вјероватноћом од најмање 95%.

IV. НАТПИСИ И ОЗНАКЕ

Члан 35.

НаТПИСИ и ознаке на проточном мјерилу морају бити исписани на једном од језика и писама народа Југославије.

НаТПИСИ и ознаке морају бити јасни, добро видљиви у радним условима и исписани тако да се не могу избрисати или скинути.

Члан 36.

На проточном мјерилу, на посебној плочици, морају бити исписани:

- 1) назив и ознака произвођача;
- 2) серијски број и година производње;
- 3) службена ознака типа мјерила;
- 4) називна пречник ND;
- 5) називни опсег протока ($Q_{\max} = \dots; Q_{\min} = \dots$);
- 6) називни опсег притиска ($P_{\max} = \dots; P_{\min} = \dots$);
- 7) називни опсег температуре ($t_{\max} = \dots; t_{\min} = \dots$);
- 8) назив течности или групе течности које се могу мјерити, или највећа и најмања кинематичка вискозност или нека друга битна карактеристика мјерене течности;
- 9) најмања запремина (V_{\min}), коју је дозвољено мјерити.

Члан 37.

Ако проточно мјерило има температурни компензатор, на посебној плочици на показном уређају или на самом компензатору морају бити исписани:

- 1) назив и ознака произвођача;
- 2) серијски број и година производње;
- 3) службена ознака типа температурног компензатора - ако је извршено испитивање типа;
- 4) називни опсег температуре ($t_{\max} = \dots; t_{\min} = \dots$);
- 5) референтна температура ($t_r = \dots$);
- 6) назив течности или групе течности за које се температурни компензатор може користити.

На показном уређају поред бруто-запремине мора се налазити наТПИС „Запремина на температури мјерења“, а поред нето-запремине „Запремина на $t_r = \dots$ °С”.

V. ЗАВРШНА ОДРЕДБА

Члан 38.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу СФРЈ”.

Бр. 0303-1976/1
20. октобра 1991. године
Београд

Директор
Савезног завода за мјере и
драгоцене метале
Михаил Ежов, с. р.

79.

На основу члана 2. Закона о посебним дажбинама при увозу пољопривредних и прехранбених производа („Службени лист СФРЈ”, бр. 70/89), у споразуму са савезним секретаром за пољопривреду, савезни секретар за трговину издаје

НАРЕДБУ

О ВИСИНИ ПОСЕБНЕ ДАЖБИНЕ ПРИ УВОЗУ ПОЉОПРИВРЕДНИХ И ПРЕХРАМБЕНИХ ПРОИЗВОДА

1. Посебна дажбина представља разлику између увозне цијене увећане за износ царине и других увозних дажбина и просјечне цијене на домаћем тржишту.

2. Просјечне цијене на домаћем тржишту, у складу са тачком 1. ове наредбе, јесу: